35-ބ/20/2026

ބިލު ނަންބަރު:

09/11/2026

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާ ބިލު

މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމާއި އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމާބެހޭ ބިލު

ބިލުގެ ސްޕޮންސަރ

ހަސަން މުހައްމަދު ނަޝީދު
މުރައިދޫ ދާއިރާ

ތާރީޚް: 8/11/2026

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާ	
ބަލައިގަތީ: Sausan	ރ. ނަންބަރު: 4465
ތާރީޚް: 8.11.26	ގަޑި: 19:20
ފޮނުވާ ސެކްޝަން: D	
ސެކްޝަނަށް ލިބުނު	9/11/2026

ބިލު ހުށަހަޅާ ސަބަބު

ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މި ބިލު ހުށަހެޅުމުގެ ބޭނުމަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާއި، ބައިނަލްއަޤުވާމީ ކަމާގުޅޭ އުސޫލުތަކާއި، އާންމު ރައްޔިތުންގެ އަދި ކުށްވެރިޔާގެ ޙައްޤުތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރެވިގެން، ދިވެހިރާއްޖޭގައި [illegible] [illegible] މަދުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމާއި އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމާގުޅޭ އުސޫލުތަކާއި، އިޖުރާއަތު ބައްޓަންކުރާ ހަރުދަނާ ޤާނޫނީ އުސޫލެއް ތަޢާރުފުކުރުމެވެ. އެގޮތުން މި ބިލުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގައި [illegible] [illegible] މަދުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމަށްޓަކައި ފުރިހަމަވާންޖެހޭ ޝަރުތުތަކާއި، އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގައި ކޯޓުތަކުން އަމަލުކުރަންޖެހޭ އުސޫލުތައް ކަނޑައަޅައި، މަދުގެ އަދަބެއް ތަންފީޛުކުރުމުގެ ގޮތުން ދައުލަތުން ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ އިލްތިޒާމުތަކާއި، މަދުގެ އަދަބު ކަނޑައަޅަން [illegible] [illegible] [illegible]، އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުން [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި [illegible]، މަދުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމާއި އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމާގުޅޭ އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތު ބައްޓަންކޮށްދީފައިވާނެއެވެ.

ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ބިލު ހުށަހަޅާ މެންބަރު: [illegible]

[illegible]

8/11/2026

ޖަލުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމާއި އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމާބެހޭ ބިލު

އެއްވަނަ ބާބު

ފެށުން

1. ތަޢާރުފާއި ނަން 1
2. މަޤްޞަދު 1
3. ޤާނޫނު ހިނގާނެ ދާއިރާ 2
4. ޖަލުގެ އަދަބު 2

ދެވަނަ ބާބު

ޖަލުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގެ ޝަރުޠުތައް

5. ޖަލުގެ އަދަބުގެ ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަވެގެން މެނުވީ އަދަބު ކަނޑަނާޅުން 3
6. ޤާނޫނުން އަދަބު ކަނޑައެޅުން 3
7. ޝަރީޢަތުގެ ހުރިހާ މަރުޙަލާތަކުން މައްސަލަ ބެލުން 3
8. އަދުލުވެރިކަމާއި ހަމަހަމަކަމާއެކު ޝަރީޢަތްކުރުން 4
9. ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދުމުގެ ޙައްޤު 5
10. ވާރިޘުން އެއްބަސްވުން 6

ތިންވަނަ ބާބު

ޖަލުގެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމުގެ ޝަރުޠުތައް

11. ޖަލުގެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމުގެ ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަވެގެން މެނުވީ އަދަބު ތަންފީޒުނުކުރުން 7
12. އަދަބު ތަންފީޒުކުރުން ފަށްޓުން 7
13. އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމުގެ ވަސީލަތް ބަދަލުކުރުން 9
14. އަދަބު ތަންފީޒުކުރުން އާންމުކުރުން 9

ހަތަރުވަނަ ބާބު

އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމަށްޓަކައި ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ އިޖުރާއަތު

15. ޖަލުގެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތުތައް ފުރިހަމަކުރުން 10
16. އިޖުރާއަތުތައް ފެށުން 10
17. ޖަލުގެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމާބެހޭ ޕެނަލް 10
18. ޕެނަލްގެ މެންބަރުންގެ ޝަރުޠުތައް 11
19. ޕެނަލްގެ ރިޔާސަތު 12

20. ޕެނަލްގެ ބައްދަލުވުންތަކުގެ ޤާނޫނީ އަދަދު، ޕެނަލުން ނިންމުންތައް ނިންމުމުގެ އުސޫލު 12
21. ޕެނަލްގެ ސެކްރެޓޭރިއޭޓް 12
22. ޕެނަލްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ބާރުތައް 13
23. އަދަބު ތަންފީޒުކުރާނެ ތާރީޚާއި ވަގުތު ކަނޑައެޅުން 14
24. އަދަބު ތަންފީޒުކުރުން ފަސްކުރުން 15
25. ވާރިސުންގެ ނިންމުން އަނބުރާ ގެނައުން 18

ފަސްވަނަ ބާބު

ކުށްވެރިޔާގެ ޙައްޤުތައް

26. ކުށްވެރިޔާއަށް ލިބިދޭންޖެހޭ ޙައްޤުތައް 20
27. ޙުކުމް މަޢާފުކޮށްދިނުމަށް ނުވަތަ އަދަބު ލުއިކޮށްދިނުމަށް ހުށަހެޅުން 20
28. ޕެނަލްގެ ނިންމުން މުރާޖަޢާކުރުމަށް ހުށަހެޅުން 21
29. ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދުމުގެ ޙައްޤު 21
30. ޢާއިލީ ބައްދަލުވުން 21
31. އެންމެ ފަހުގެ ވަޞިއްޔަތްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު 22

ހަވަނަ ބާބު

މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރުން

32. އަދަބު ތަންފީޒުކުރާ އިދާރާ 23
33. އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމުގެ ވަސީލަތް 23
34. އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމުގެ އިންތިޒާމް ހަމަޖެއްސުން 24
35. މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރާއިރު، ހާޟިރުވާންޖެހޭ އަދި ހާޟިރުވުމުގެ ހުއްދަ އޮތް ފަރާތްތައް 25
36. އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމުގެ އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތް ބެލުން 27
37. މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމުގެ ހުއްދަ 27
38. މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމަށް ތައްޔާރުވުން 29
39. މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރުން 30
40. މައްޔިތާގެ ހަށިގަނޑު އާއިލާއާ ހަވާލުކުރުން 31
41. އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމުގައި ކުރުން މަނާ ކަންކަން 31
42. އަދަބު ތަންފީޒުނުކުރެވުން 32
43. މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރެވިފައިވާކަން ޕެނަލަށް އެންގުން 32

ހަތްވަނަ ބާބު

އެހެނިހެން

44. އިންތިޤާލީ ކަންކަން 33

45. މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރަންދެން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމާއި އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެކުރިން ޖަލު އަދަބަކަށް ބަދަލުވުން......33
46. ޙުކުމް މުރާޖަޢާކުރުމަށް ހުށަހެޅުން..........34
47. ވަޞިއްޔަތާއި ނަޞޭޙަތު ބެލެހެއްޓުން..........35
48. މުއްދަތު ގުނުން..........36
49. ގަވާއިދު ހެދުން..........36
50. ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުން..........36
51. މާނަކުރުން..........36

بسم الله الرحمن الرحيم

މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމާއި އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމާބެހޭ ބިލު

އެއްވަނަ ބާބު

ފެށުން

ތަޢާރުފާއި ނަން 1. (ހ) މިއީ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި މީހެއްގެ މައްޗަށް މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމަށްޓަކައި ފުރިހަމަވާންޖެހޭ ޝަރުޠުތަކާއި، އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގައި ކޯޓުތަކުން އަމަލުކުރަންޖެހޭ އުސޫލުތައް ކަނޑައަޅައި، މަރުގެ އަދަބެއް ތަންފީޛުކުރުމުގެ ގޮތުން ދައުލަތުން ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ އިލްތިޒާމުތަކާއި، މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުން މީހާއަށް ލިބިގެންވާ ޙައްޤުތަކާއި، އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން މަނާކުރާ ޙާލަތްތަކާއި ސަބަބުތައް، އަދި އެނޫންވެސް މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމާއި އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމާގުޅޭ އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތު ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނަށް ކިޔާނީ، "މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމާއި އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމާބެހޭ ޤާނޫނު" އެވެ.

މަޤްޞަދު 2. މި ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދަކީ އަންނަނިވި ކަންކަން ޙާޞިލުކުރުމެވެ.

(ހ) މީހެއްގެ މައްޗަށް މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅިދާނީ ކުށެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓަކުން ސާބިތުކޮށްފިނަމަ، އެ މީހެއްގެ މައްޗަށް މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމަށްޓަކައި ފުރިހަމަވާންޖެހޭ ޝަރުޠުތައް ކަނޑައެޅުން؛

(ނ) މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގައި ކޯޓުތަކުން ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ކަނޑައެޅުން؛

(ރ) މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ސަހުލުކަމާއި އުސޫލުތައް ކަނޑައެޅުން؛

(ބ) މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން ވަގުތީގޮތުން މަނާވާ ހާލަތްތައް ކަނޑައެޅުން؛

(ޅ) މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގައި ދައުލަތުން އަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތުގެ ފުރިހަމަ އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތުތައް ކަނޑައެޅުމާއި، ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކުގެ ދައުރު ކަނޑައެޅުން؛

(ކ) މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުނު ފަރާތަށް ލިބިދޭ ހައްގުތައް ބަޔާންކުރުން.

ޤާނޫނު ހިންގާނެ ފަރާތް

3. (ހ) ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓަކުން އެއްވެސް މީހެއްގެ މައްޗަށް މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައަޅަންވާނީ އަދި އެފަދައިން ކަނޑައަޅާފައިވާ މަރުގެ އަދަބެއް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ތަންފީޛުކުރަންވާނީ، މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިންނެވެ.

(ށ) އެހެން ޤާނޫނެއްގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ވިޔަސް، ދިވެހިރާއްޖޭގައި މަރުގެ އަދަބެއް ކަނޑައެޅުމާއި އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ އެންމެހައި ކަންކަން ހިނގުމުގައި އިސްކަންދޭނީ މި ޤާނޫނަށެވެ. މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމާއި ތަންފީޛުކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން އެހެން ޤާނޫނެއްގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލަކާ ނުވަތަ އިޖުރާއަތަކާ، މި ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލަކާ ނުވަތަ އިޖުރާއަތަކާ ފުށުއަރާނަމަ، އިސްކަންދޭނީ މި ޤާނޫނަށެވެ.

މަރުގެ އަދަބު

4. މި ޤާނޫނުގެ ބޭނުމަށް، "މަރުގެ އަދަބު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ،

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކަމާބެހޭ ކޯޓެއްގައި ހިނގާ ޖިނާއީ ދަޢުވާއެއްގެ ޝަރީޢަތެއްގައި، ކުށުގެ ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުގެ މައްސަލަ ކުށް ސާބިތުވެ، އެ ކުށުގެ އަދަބެއްގެ ގޮތުން އޭނާ މަރުމަށް ޝަރީޢަތުން ޙުކުމްކޮށް، ކުރާ އަމުރަކަށެވެ.

ދެވަނަ ބާބު

މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގެ ޝަރުޠުތައް

މަރުގެ އަދަބުގެ ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަވެގެން މެނުވީ އަދަބު ކަނޑަނާޅުން

.5 ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ކޯޓަކުން، އެއްވެސް މީހެއްގެ މައްސަލަ މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައަޅަންވާނީ، މި ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ އެންމެހައި ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަވާނަމަ، އަދި މި ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިންނެވެ.

ޤާނޫނުން އަދަބު ކަނޑައެޅުން

.6 (ހ) ކުށްވެރިޔާގެ މައްސަލަ މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމަށްޓަކައި، އޭނާގެ މައްސަލަ ސާބިތުވީ ކުށް، ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޖިނާއީ) ގައި ނުވަތަ ޖިނާއީ ކުށާއި އަދަބު ކަނޑައެޅުމަށް ޚާއްޞަކޮށްފައިވާ އެހެން ޤާނޫނެއްގައި، ޖިނާއީ ކުށެއްގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅައި ބަޔާންކޮށްފައިވުމުގެ އިތުރުން، އެ ކުށުގެ އަދަބަކީ ނުވަތަ އަދަބުތަކުގެ ތެރެއިން އަދަބަކީ މަރުގެ އަދަބު ކަމުގައި އެ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮންނަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޝަރުޠު، ކުށްވެރިޔާ ކުށް ކުރި ވަގުތުން ފުރިގެން އޭނާގެ މައްސަލަ ކޯޓުން މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމާ ހަމައަށް، އެ ޝަރުޠުގައި ފުރިހަމަވެފައި އޮންނަންވާނެއެވެ.

ޝަރީޢަތުގެ ހުކުމާ މަތިމަރުޙަލާތަކުން މައްސަލަ ބެލުން

.7 (ހ) ކުށުގެ އަދަބެއްގެ ގޮތުން ކުށްވެރިޔާ މަރުމަށް ދަށު ކޯޓަކުން ޙުކުމް ކޮށްފިނަމަ، އެ ޙުކުމުގެ ޙުކުމާ ޤާނޫނީ ނުކުތާތަކާއި މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތް ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުން

އަމުން ބަލަންވާނެއެވެ.

(ށ) ދައުލަތުން ނުވަތަ ކުންފުންޏާގެ ފަރާތުން މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުގައި މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅި ނަމަވެސް، މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން އިސްތިއުނާފީ މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކުން އެ މައްސަލައެއް ބަލަންވާނެއެވެ.

(ނ) މަދުގެ އަދަދު ކަނޑައަޅާފައިވާ ޙުކުމެއް، ނިހާއީ ޙުކުމެއް ކަމުގައި ވެގެންދާނީ، ސުޕްރީމް ކޯޓުން އެ މައްސަލައެއް ބެލުމަށްފަހުގައި، އެ ކޯޓުން ކުންފުންޏާގެ މައްޗަށް މަދުގެ އަދަދު ކަނޑައަޅުއްވުމުންނެވެ.

8. އަދުލުވެރިކަމާއި ހަމަހަމަކަމާއެކު ޝަރީޢަތްކުރުން

(ހ) ކުންފުންޏާގެ މައްޗަށް މަދުގެ އަދަދު ކަނޑައަޅަންވާނީ، ޤާނޫނަކުން ޤާއިމްކޮށްފައިވާ ވިނިވަން އަދި މުސްތަޤިއްލު ކޯޓެއްގައި، އެކަށީގެންވާ މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި، އާންމުކޮށް ހުޅުވައިލެވިގެން ބާއްވާ އަޑުއެހުމެއްގައި، އިންސާފުވެރިކަމާއި އަދުލުވެރިކަމާއެކު، ވަކި ފަރާތަކަށް ނުޖެހި، ހަމަހަމަކަމާއެކު ޝަރީޢަތްކުރެވެންޖެހޭނެއެވެ.

(ށ) ސުޕްރީމް ކޯޓުން ކުންފުންޏާގެ މައްޗަށް މަދުގެ އަދަދު ކަނޑައަޅުއްވުމުގެ ކުރިން، މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން، ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާތައް ހިންގާފައިވޭތޯ، އެ ކޯޓުން ކަށަވަރުކުރަންވާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަން ފުރިހަމަވެފައިވާތޯ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ބަލަންވާނީ، އާންމުކޮށް އެފަދަ ކަންކަން ބަލާ މިންގަނޑަކަށްވުރެ މަތީ މިންގަނޑެއްގައެވެ. އަދި، ޝަރީޢަތުގެ ހުރިހާ މަރުޙަލާއެއް ހިމެނޭ ގޮތުންނެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަން ފުރިހަމަވެފައިވޭތޯ ބެލުމުގައި، އަންނަނިވި އަސާސީ ކަންކަން ހުރިނެއްގޮތް ސުޕްރީމް ކޯޓުން ބަލަންވާނެއެވެ.

(1) ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޙައްޤުތައް، ކުށްވެރިޔާއަށް ލިބިދީފައިވާކަން؛

(2) ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޙައްޤުތައް، ކުށްވެރިޔާއަށް ލިބިދީފައިވާކަން؛

(3) ޤާނޫނުއަސާސީގެ 56 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޙައްޤު، ކުށްވެރިޔާއަށް ލިބިދީފައިވާކަން.

(ބ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ބަލަންޖެހޭ ކަންކަން ބެލުމަށްފަހުގައި، އެ ކަންކަން ފުރިހަމަވެފައިނުވާ ކަމުގައި ކޯޓަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނަމަ، ކުށްވެރިޔާގެ މައްޗަށް ސާބިތުވި ކުށުން މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައަޅައިގެން ނުވާނެއެވެ.

9. ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދުމުގެ ޙައްޤު

(ހ) އަންނަނިވި ހުރިހާ މަރުޙަލާއެއްގައި، ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދައި ލިބިގަތުމުގެ ޙައްޤު، ކުށްވެރިޔާއަށް ފުރިހަމައަށް ލިބިދީފައި އޮންނަންވާނެއެވެ.

(1) ކުށުގެ ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާގައި؛ އަދި

(2) މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓުތަކަށް ޙުކުމް އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅުމުގައި؛ އަދި

(3) ޝަރީޢަތުގެ ހުރިހާ މަރުޙަލާއެއްގައި.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި އެހެން އޮތްނަމަވެސް، ޤާނޫނަކުން ބާރުލިބިގެން، ޤާނޫނާ އެއްގޮތްވާ ގޮތެއްގެމަތިން، ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދައި ލިބިގަތުމުގެ ހައްޤު ހިފެހެއްޓުމަށް ނުވަތަ ކުންފުނީގެ މަޞްލަޙަތު ހިމާޔަތްކުރުމާއި އެ ހައްޤު ދިފާޢުކުރުމަށް، ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދައި، އެ އެހީތެރިކަން ދެމެހެއްޓުމުގެ ފުރުޞަތު ފަހިކޮށްދިނުން ކަމުގައި ބެލެވޭނެ ކަމެއް ނޫނެވެ.

(ރ) ކުންފުނީގެ މައްސަލަން މަރުގެ އަމަލު ކަނޑައެޅުމުގެ ކުރިން، މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން، ކުންފުނިއަކުން ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދައި ލިބިދިނުމަކީ، ކޯޓުން ކަށަވަރުކޮށްދޭންވާނެއެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ބަލަހައްޓާ ކަންކަން ބެލެހެއްޓުމުގައި، ކުންފުނިއަކަށް ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދައި ލިބިގަތުމުގެ ހައްޤު ލިބިދިނުމަށްކަމަށް ކޯޓަށް ހުށަހަޅައިފިނަމަ، ކުންފުނީގެ މައްސަލަ ސާބިތުވި ކުރަން މަރުގެ އަމަލު ކަނޑައަޅައިގެން ނުވާނެއެވެ.

ވާރިޘުން އެއްބަސްވުން 10. (ހ) ކުންފުނީގެ މެމްބަރަކު އުފާފާއިވާ ދަރުވާއިރު މިހާރު ވެރިކަމުގެ ކުންފުނީގެ ދަރުވާއްސަލަ، ކުންފުނީގެ މެމްބަރަކު މަރުގެ އަމަލު ކަނޑައެޅުމުގެ ބަދަލުގައި، މަރުވެފައިވާ މީހާގެ އަނބިދަރިއަށް ވާރިޘުން ކުންފުނީގެ ހިއްސާން ޓްރާންސްފާރ ހިފުމަށް ބޭނުންވާ ކަމުގައި، އެ މެމްބަރުސަރވިސްގެ ޝެއާރހޯލްޑަރުގެ ބޯޑުން ކަށަވަރު އޮންނަންވާނެއެވެ.

(ށ) ކުންފުނީގެ ހިއްސާން ޓްރާންސްފާރ ހިފުމަށް، މަރުވެފައިވާ މީހާގެ އަނބިދަރިއަށް ވާރިޘުން ޝެއާރހޯލްޑަރުގެ މަރުވީމާގައި ނިންމުމާއި ނިންމުން، ކޯޓުން ކުންފުނީގެ މައްސަލަން މަރުގެ އަމަލު ކަނޑައަޅާ ހަމައަށް އެ ގޮތުގައި ދެމި އޮންނަންވާނެއެވެ.

(ނ) ކުށްވެރިޔާގެ ކިބައިން ޤިޞާޞް ހިފުމަށް، މަރާލެވުނު މީހާގެ ވާރިސުން ޝަރީޢަތުގެ ކުރީގެ މަރުޙަލާއެއްގައި ނިންމާފައި އޮތްނަމަވެސް، ކުށްވެރިޔާގެ މައްޗަށް އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގެ ކުރިން، އޭނާގެ ކިބައިން ޤިޞާޞް ހިފުން ބޭނުންނުވާ ކަމުގައި މަރާލެވުނު މީހާގެ ވާރިސުންގެ ތެރެއިން އެއްވެސް ވާރިސަކުން ކޯޓަށް އެންގައިފިނަމަ، އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގެ ކުރިން އެކަން ކޯޓުން ކަށަވަރުކުރަންވާނެއެވެ.

(ރ) މަރާލެވުނު މީހާގެ އެންމެހައި ވާރިސުން، ކުށްވެރިޔާގެ ކިބައިން ޤިޞާޞް ހިފުމަށް ބޭނުންނުވާނަމަ، އެ ކުށަށް މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައަޅައިގެން ނުވާނެއެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ ބޭނުމަށް، ވާރިސުން ކަމުގައި ބަލާނީ، ކުށްވެރިޔާގެ ވާރިސުންގެ ތެރެއިން އުމުރުން 15 (ފަނަރަ) އަހަރު ފުރިފައިވާ ވާރިސުން އެކަންޏެވެ.

ތިންވަނަ ބާބު

މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމުގެ ޝަރުޠުތައް

މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމުގެ ޝަރުޠުތައް ފުރިހަމަނުވެގެން ޙައްދީ އަދަބު ތަންފީޒުނުކުރުން

11. މި ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ ޝަރުޠުތަކުގެ ތެރެއިން ޝަރުޠެއް ކުށްވެރިޔާގެ ކިބައިގައި ފުރިހަމަނުވާނަމަ ނުވަތަ މަރުގެ އަދަބާ ގުޅޭގޮތުން މި ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ ޙާލަތެއް މެދުވެރިވެފައިވާނަމަ، ކުށްވެރިޔާގެ މައްޗަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މަރުގެ އަދަބަކީ މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ތަންފީޒުކުރެވޭން އަދަބެއް ނޫނެވެ.

އަދަބު ތަންފީޒުކުރުން ފަސްކުރުން

12. (ހ) ކުށްވެރިޔާއަކީ އަންނަނިވި ޙާލަތްތަކުން ޙާލަތެއްގައި ހުރި މީހެއްނަމަ ނުވަތަ މަރުގެ އަދަބާ ގުޅޭގޮތުން އަންނަނިވި ސަބަބުތަކުގެ ތެރެއިން ސަބަބެއް މެދުވެރިވެފައިވާނަމަ، އަދަބު ތަންފީޒުކުރުން ވަގުތީ ގޮތުން

މަނާވާނެއެވެ.

(1) ކުށްވެރިޔާ ބަލިވެއިނދެގެންނަމަ، އޭނާ ވިހައި، ގަދަވެ، އޭނާގެ ދަރިފުޅުގެ އުމުރުން 2 (ދޭއް) އަހަރު ފުރެންދެން؛

(2) ކުށްވެރިޔާއަކީ އަންހެނެއް ކަމުގައިވެފައި، އޭނާގެ ތުއްތު ދަރިފުޅުގެ އުމުރުން 2 (ދޭއް) އަހަރު ފުރެންދެން؛

(3) އަދަބު ކަނޑައެޅިގެންދިޔަ ހުކުމް މުރާޖަޢާކުރުމަށް، ކުށްވެރިޔާގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާނަމަ، މުރާޖަޢާގެ މައްސަލައާމެދު ކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންދެން؛

(4) ޖަލުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން ފަސްކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ސުޕްރީމް ކޯޓަށް މައްސަލައެއް ހުށަހަޅާފައިވާނަމަ، އެ މައްސަލައަކާމެދު މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ސުޕްރީމް ކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންދެން؛

(5) ކުށްވެރިޔާގެ ސިއްޙީ ހާލަތު އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކަށްވުރެ ދަށްވެފައިވާނަމަ، އެ ހާލަތު ބަދަލުވެ، ސިއްޙަތު ރަނގަޅުވަންދެން؛

(6) ކުށްވެރިޔާގެ ނަފްސާނީ ހާލަތު އާދައާ ޚިލާފަށް ދަށްވެފައިވާނަމަ، އެ ހާލަތު ބަދަލުވެ، ނަފްސާނީ ގޮތުން ދުޅަހެޔޮ ސިއްޙަތަކަށް ރުޖޫޢަވަންދެން.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ (5) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން، ސިއްޙީ ހާލަތު އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކަށްވުރެ ދަށްވުން ކަމަށް ބުނެވިފައި އެވަނީ، އެ މީހެއްގައި ހުރި ދާއިމީ ސިއްޙީ ބައްޔެއް ފިޔަވައި، މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން ޖަލުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން

ދިގުޅައިގެން ހިނގައިދާނެ ނުވަތަ އަދަބު ތަންފީޛުކުރަމުންދާ ވަގުތު އަރާނެ ވޭން އާދައާ ޚިލާފަށް ބޮޑުވެގެންދާނެފަދަ ސިއްޙީ ހާލަތެއް މެދުވެރިވުމަކުންނެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ (6) ވަނަ ނަންބަރުގެ ބޭނުމަށް، ނަފްސާނީ ހާލަތު އާދައާ ޚިލާފަށް ދަށްވުން ކަމަށް ބުނެފައި ވަނީ، އެ މީހެއްގެ މައްޗަށް ޙައްދުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމާކަން އަދި އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގައި ހޭން ސަބަބަކާހުރެކަން ދެނެގަތުމަށް އެދުރުވެރިޔާ މިންވަރުކަން، އޭނާގެ ނަފްސާނީ ހާލަތު ދަށްވުމަކުންނެވެ.

އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ވަސީލަތް ބަދަލުކުރުން

13. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން މީހެއްގެ މައްޗަށް ޙައްދުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރަންވާނީ، މި ޤާނޫނުގެ 33 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން އެކަންޏެވެ.

(ށ) އެއްވެސް ސަބަބަކާހުރެ، މި ޤާނޫނުގެ 33 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން މީހެއްގެ މައްޗަށް ޙައްދުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރެވެން ނެތް ނަމަވެސް، އެ ނޫން ވަސީލަތެއްގެ ބޭނުންކޮށް، ޙައްދުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމަކީ މި ޤާނޫނު ހުއްދަކުރާ ކަމެއް ނޫނެވެ.

އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން އާންމުނުކުރުން

14. (ހ) މީހެއްގެ މައްޗަށް ޙައްދުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރާ މަންޒަރު އާންމުކޮށް ފެންނާނެފަދަ ތަނެއްގައި އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމަކީ މި ޤާނޫނު ހުއްދަކުރާ ކަމެއް ނޫނެވެ.

(ށ) މީހެއްގެ މައްޗަށް ޙައްދުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރާ މަންޒަރު ނުވަތަ އަޑު އެއްވެސް ސިފައެއްގައި ރެކޯޑުކުރުމާއި، އަދި އެ މަންޒަރާއި އަޑު އާންމުކުރުމަކީ މި ޤާނޫނު ހުއްދަކުރާ ކަމެއް ނޫނެވެ.

ހަތަރުވަނަ ބާބު

އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމަށްޓަކައި ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ އިޖުރާއަތު

މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތުތައް ފުރިހަމަކުރުން

15. ކުށްވެރިޔާގެ މައްޗަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރާނީ، މި ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތުތައް، އެ ގޮތުގައި ފުރިހަމަކުރުމަށްފަހުގައެވެ.

އިޖުރާއަތުތައް ފެށުން

16. މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން މަރުގެ އަދަބެއް ތަންފީޛުކުރުމަށްޓަކައި، މި ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތުތައް ހިންގަން ފަށަންވާނީ، މަރުގެ އަދަބު އިއްވި ޙުކުމް މި ޤާނޫނުގެ 7 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން ނިހާއީވުމަށްފަހުގައި، ނިހާއީ ޙުކުމް ސުޕްރީމް ކޯޓުން އިއްވި ތާރީޚުން ފެށިގެން މަދުވެގެން 6 (ހައެއް) މަސްދުވަސް ފަހުންނެވެ.

މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމާބެހޭ ކޮމިޓީ

17. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކުށްވެރިޔާގެ މައްޗަށް މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ކަންކަން ހިންގައި ބަލަހައްޓާނީ، އަންނަނިވި 7 (ހަތް) މެންބަރުންގެ މައްޗަށް އެކުލަވާލެވޭ ކޮމިޓީއަކުންނެވެ.

(1) މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްގެ ކޮމިޝަނަރު އޮފީސަރުންގެ ތެރެއިން ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕްރިޒަންސް ޢައްޔަނުކުރާ އޮފީސަރެއް؛

(2) ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގެ އިސް އޮފީސަރުންގެ ތެރެއިން ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕޮލިސް ޢައްޔަނުކުރާ އޮފީސަރެއް؛

(3) ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ޕްރޮސިކިއުޓަރުންގެ ތެރެއިން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ޢައްޔަނުކުރާ ޕްރޮސިކިއުޓަރެއް؛

(4) ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ތެރެއިން އެ

މަޖިލީހުން ކަނޑައަޅާ މެންބަރެއް؛

(5) މެޑިކަލް ޑޮކްޓަރުންގެ ތެރެއިން މޯލްޑިވްސް މެޑިކަލް އެންޑް ޑެންޓަލް ކައުންސިލުން ޢައްޔަންކުރާ ޑޮކްޓަރެއް؛

(6) ސުޕްރީމް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ ފަރާތެއް؛

(7) ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދީނީ ތަޢްލީމުދިނުމާއި ދީނީ ނަޞޭޙަތް ދިނުމުގެ ހުއްދަ ލިބިފައިވާ މީހުންގެ ތެރެއިން، އިސްލާމީ ފަތުވާދޭ އެންމެ މަތީ މަޖިލީހުން ކަނޑައަޅާ ފަރާތެއް.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޕެނަލް އެކުލަވާލާނީ، މަރުގެ އަދަބުގެ ކޮންމެ މައްސަލައަކަށް ވަކިންނެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޕެނަލް އެކުލަވާލާނީ މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއިންނެވެ.

ޕެނަލްގެ މެންބަރުންގެ ޝަރުތުތައް

18. މި ޤާނޫނުގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އެކުލަވާލާ ޕެނަލްގެ މެންބަރުންގެ ގޮތުގައި ތިރީގައި އަންނަނިވި ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަވާންވާނެއެވެ.

(ހ) ޕެނަލްގެ އެއްވެސް މެންބަރަކީ، [illegible] އެއްވެސް މައްސަލައެއްގެ ގާތްތިމާގެ [illegible] ގޮތުގައި [illegible] ނުވުން؛

(ށ) ޕެނަލްގެ އެއްވެސް މެންބަރަކީ، [illegible] [illegible] އެއްވެސް [illegible] ގުޅުމުގެ ސަބަބުން، މަޞްލަޙަތު ފުށުއަރާ ހާލަތެއްގައި ހުރި މެންބަރަކަށް ނުވުން؛

(ނ) ޕެނަލަށް ޢައްޔަންކުރެވޭ [illegible] މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުނު މައްސަލައެއްގައި އެ [illegible] ފަރާތުން މަސައްކަތްކޮށްފައި

ޕްރޮސިކިއުޓަރަކު ކަމުގައި ނުވުން؛

(ރ) ޕެނަލަށް ޢައްޔަންކުރެވޭ ފުލުހުންގެ އޮފިސަރަކީ، މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުނު މައްސަލައިގައި ހިމެނި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތުގެ ފަރާތުން މަސައްކަތްކުރި އޮފިސަރަކު ކަމުގައި ނުވުން؛

(ބ) ޕެނަލަށް ޢައްޔަންކުރެވޭ އެއްވެސް މެންބަރަކީ، އެ މެންބަރަކު ޕެނަލަށް ޢައްޔަންކުރުމުގެ ކުރިން، މަރުގެ އަދަބު ދިނުމަށް ނުވަތަ ނުދިނުމަށް، ނުވަތަ އެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމަށް ނުވަތަ ނުކުރުމަށް، ޤާނޫނީ ވަކާލާތުކޮށްދީފައިވާ މީހަކު ކަމުގައި ނުވުން.

19. ޕެނަލްގެ ރިޔާސަތު

(ހ) މި ޤާނޫނުގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އުފައްދާފާ ޕެނަލްގެ ބައްދަލުވުންތަކުގައި، އެ ޕެނަލްގެ ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓާނެ ފަރާތެއް ޕެނަލުން ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ.

(ށ) އެއްވެސް ސަބަބަކާހުރެ، ޕެނަލްގެ ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓާ ފަރާތަށް ޕެނަލްގެ ބައްދަލުވުމަކަށް ހާޟިރުވުން ނެތްނަމަ، އެ ބައްދަލުވުމުގެ ރިޔާސަތު ބަލަހައްޓާނެ ފަރާތެއް ޕެނަލުން ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ.

20. ޕެނަލްގެ ބައްދަލުވުންތަކުގެ ކޯރަމް އާއި، ޕެނަލުން ނިންމުންތައް ނިންމުމުގެ އުސޫލު

(ހ) މި ޤާނޫނުގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އުފައްދާފާ ޕެނަލްގެ ބައްދަލުވުންތަކުގެ ކޯރަމް އަކީ، 4 (ހަތަރެއް) މެންބަރުންނެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ޕެނަލުން ނިންމާ އެއްވެސް ނިންމުމެއް ނިންމަންވާނީ، ޕެނަލްގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަޣުލަބިއްޔަތުންނެވެ.

21. ޕެނަލްގެ ސެކްރެޓޭރިއޭޓް

(ހ) މި ޤާނޫނުގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އުފައްދާފާ ޕެނަލްގެ ސެކްރެޓޭރިއޭޓް ބަލަހައްޓާނީ، މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއިންނެވެ.

(ށ) ޕެނަލްގެ ބައްދަލުވުންތައް ބޭއްވުމާއި، ޕެނަލުން ނިންމުންތައް ނިންމުމާގުޅޭ އުސޫލުތައް، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

ޕެނަލްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ބާރުތައް

22. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އެކުލަވާލާ ޕެނަލުން، މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން، އަންނަނިވި ކަންކަން ހިންގައި ފުރިހަމަކުރަންވާނެއެވެ.

(1) މި ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން ވަގުތީގޮތުން މަނާވާ ޙާލަތެއް އޮތްތޯ ބެލުން؛

(2) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކަނޑައަޅާފައިވާ މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ އިޖުރާއާތު ފުރިހަމަކުރުމުންފަހު މި ޤާނޫނާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިންތޯ ބެލުން؛

(3) މި ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ހުއްދަ، މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއަށް ދިނުން.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާކުރުމުގައި، އަންނަނިވި ބާރުތައް، ޕެނަލަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

(1) ކަމާގުޅޭގޮތުން ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކުގައި ހުރި ލިޔެކިޔުންތަކާއި، ޑޭޓާ އަދި ރެކޯޑުތަކުގެ އަސްލާ އެއްގޮތް ކޮޕީ ނުވަތަ އެ ތަކެތީގެ އަސްލު ހޯދުން؛

(2) ދައުލަތުގެ އިދާރާތައް ފިޔަވައި، އެހެން އިދާރާތަކުގައި ހުރި ކަމާގުޅޭ ލިޔެކިޔުންތަކާއި، ޑޭޓާ އަދި ރެކޯޑުތަކުގެ އަސްލާ

އެއްގޮތް ކޮޕީއެއް ޕެނަލަށް ފޯރުކޮށްދިނުމަށް އެންގުން؛

(3) ކުށްވެރިޔާ ބަލަހައްޓަމުންދާ ޖަލު އޮފިސަރުން ހާޒިރުކޮށް، މަޢުލޫމާތު ސާފުކުރުމަށްޓަކައި ސުވާލުކުރުން؛

(4) ކުށްވެރިޔާގެ އާއިލާގެ އެއްވެސް ފަރާތެއްގެ ކިބައިން ލިޔުމުން ނުވަތަ އެ ފަރާތް ހާޒިރުކޮށްގެން، މަޢުލޫމާތު ސާފުކުރުން؛

(5) ކުށްވެރިޔާގެ ޞިއްޙީ އަދި ނަފްސާނީ ދުޅަހެޔޮކަން ދެނެގަތުމަށްޓަކައި، ކަމާބެހޭ ޞިއްޙީ ޚިދުމަތުގެ ފަންނީ މަސައްކަތްތެރިން އަޑުއެހުން.

23. **އަދަބު ތަންފީޛުކުރާނެ ތާރީޚާއި ވަގުތު ކަނޑައެޅުން**

(ހ) މި ޤާނޫނުގެ 17 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޕެނަލް އެކުލަވާލާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި، ކުށްވެރިޔާގެ މައްޗަށް މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރާނެ ތާރީޚަކާއި ވަގުތު، މި މާއްދާއާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން ޕެނަލުން ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ޕެނަލުން ތާރީޚާއި ވަގުތު ކަނޑައެޅުމަށްފަހު، އެ ނިންމުން ނިންމާތާ 72 (ހަތްދިހަދޭއް) ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި، އަންނަނިވި ފަރާތްތަކަށް، އެކަން ލިޔުމުން އަންގަންވާނެއެވެ.

(1) ކުށްވެރިޔާ؛

(2) ކުށްވެރިޔާގެ އާއިލާ؛

(3) ކުށްވެރިޔާގެ ޤާނޫނީ ވަކީލު؛

(4) މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސް؛

(5) ކުށްވެރިޔާގެ މައްޗަށް މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅިގެންދިޔަ މައްސަލައަކީ، މީހަކު ޤަތުލުގެ މައްސަލައެއް ކަމަށްވާނަމަ، މަރާލެވުނު މީހާގެ ވާރިސުން.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އަދަބު ތަންފީޛުކުރާނެ ތާރީޚާއި ވަގުތު ކަނޑައެޅުމަށްފަހުގައި، މި ޤާނޫނުގެ 24 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން ވަގުތީގޮތުން ފަސްކުރުމަށް ހުށަހެޅުން ނިންމައިފިނަމަ، އަދަބު ތަންފީޛުކުރާނެ ތާރީޚާއި ވަގުތެއް އަލުން ކަނޑައަޅައި، މި މާއްދާގެ (ނ) އާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން އެކަން އަންގަންވާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ހުށަހެޅުން ކަނޑައަޅާ ތާރީޚަކީ، އޭގެ ކުރިން ކަނޑައަޅާފައިވާ ތާރީޚުން ފެށިގެން މަދުވެގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަސް ފަހުގެ ތާރީޚެއް ކަމުގައި ވާންވާނެއެވެ.

އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން ފަސްކުރުން

24. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން ފަސްކުރަންޖެހޭ ސަބަބުތައް ނުވަތަ ޙާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން އެއްވެސް ސަބަބެއް ނުވަތަ ޙާލަތެއް މެދުވެރިވެއްޖެނަމަ، މި ޤާނޫނުގެ 17 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ފަސްކުރުން ބަލައި ކަނޑަވަރުކުރަންވާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން ފަސްކުރަންޖެހޭ ސަބަބުތައް ނުވަތަ ޙާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން އެއްވެސް ސަބަބެއް ނުވަތަ ޙާލަތެއް މެދުވެރިވެއްޖެނަމަ ފަސްކުރުން ބަލާނީ، މި ޤާނޫނުގެ 23 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަދަބު ތަންފީޛުކުރާ ތާރީޚު ކަނޑައެޅުމަށްފަހުގައެވެ. އަދި، އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ތާރީޚުގެ 30 (ތިރީސް) ދުވަސް ކުރިން، ފަސްކުރުން

އެކަން ބަލައި، މި މާއްދާގެ (ބ) ނުވަތަ (ށ) ގެ ދަށުން އެކަމާމެދު ގޮތެއް ނިންމަންވާނެއެވެ.

(ނ) މި ޤާނޫނުގެ 23 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަދަބު ތަންފީޛުކުރާ ތާރީޚު ކަނޑައަޅައި، ޕެނަލުން ނިންމާ ތާރީޚުން ފެށިގެން މި ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަދަބު ތަންފީޛުކުރަން ފެށުމާ ހަމައަށް ހިނގާ ކޮންމެ ވަގުތެއްގައިވެސް، އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން ފަސްކުރަންޖެހޭ ޙާލަތެއް ނުވަތަ ސަބަބެއް އޮތް ކަމުގައި ގަބޫލުކުރެވޭނަމަ، އެކަން ކުށްވެރިޔާގެ ފަރާތުން ޕެނަލަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ހާލަތުގައި، މި ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އެއްވެސް ސަބަބެއް ނުވަތަ ޙާލަތެއް ވުޖޫދުވެފައިވާތޯ ޕެނަލުން ބަލައި ކަނޑައަޅަންވާނީ، އެއިން ކޮންމެ ކަމެއް ވަކިންނެވެ. އަދި، އެއިން ކޮންމެ ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން، ޕެނަލުގެ ވަކި ނިންމުމެއް އޮންނަންވާނެއެވެ. އަދި، މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ހާލަތުގައި، ޕެނަލުން ބަލައި ނިންމުމެއް ނިންމާނީ، އެ އަކުރުގެ ދަށުން އަދަބު ފަސްކުރަންޖެހޭ ކަމަށް ކުށްވެރިޔާ ހުށަހަޅާ ސަބަބު ނުވަތަ ޙާލަތާ ގުޅޭގޮތުން އެކަންޏެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ޖަލުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން ފަސްކުރަންޖެހޭ އެއްވެސް ސަބަބެއް ނުވަތަ ޙާލަތެއް ވުޖޫދުގައި ވާތޯ ޕެނަލުން ބަލައި ކަނޑައެޅުމުގައި، އެފަދަ ޙާލަތެއް ނުވަތަ ސަބަބެއް ވުޖޫދުގައި އޮތްކަމަށް ފެނިއްޖެނަމަ، އެފަދައިން ނިންމުމާއެކު، ޖަލުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން ފަސްކުރުމުގެ އަމުރެއް ނެރެދިނުމަށް އެދި ދައުލަތުގެ ވަކީލުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.

(ޅ) މި މާއްދާގެ ދަށުން މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރުން ފަސްކުރަންޖެހޭ އެއްވެސް ސަބަބެއް ނުވަތަ ހާލަތެއް ވުޖޫދުގައި ވޭތޯ ޕެނަލުން ބަލައި ކަށަވަރުކުރުމަށްފަހުގައި، އެފަދަ އެއްވެސް ހާލަތެއް ނުވަތަ ސަބަބެއް ވުޖޫދުގައި ނެތްކަމަށް ޕެނަލަށް ފެނިއްޖެނަމަ، އެ މައްސަލައިގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރުން ފަސްކުރަންނުޖެހޭ ކަމުގައި ޕެނަލުން ކަނޑައަޅައި ނިންމަވާނެއެވެ.

(ކ) މި މާއްދާގެ (ބ) ނުވަތަ (ޅ) ގެ ދަށުން ޕެނަލުން ނިންމާ ނިންމުން، އެ ނިންމުން ނިންމުމަށްފަހުގައި، މި ޤާނޫނުގެ 23 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތްތަކަށް ވީއެންމެ އަވަހަކަށް ލިޔުމުން އަންގަންވާނެއެވެ.

(އ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރުން ފަސްކުރަންޖެހޭ ސަބަބެއް ނުވަތަ ހާލަތެއް ވުޖޫދުގައި ނެތް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައި، މި މާއްދާގެ (ޅ) ގެ ދަށުން ޕެނަލުން ނިންމާ ނިންމުން މުރާޖަޢާކުރުމަށް ކުށްވެރިޔާއަށް ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

(ވ) މި މާއްދާގެ (ބ) ގެ ދަށުން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭ މައްސަލަތަކާއި، މި މާއްދާގެ (އ) ގެ ދަށުން ކުށްވެރިޔާގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް، އެ އަކުރުގައި ބަޔާންކުރާ ޕެނަލުގެ ނިންމި ތާރީޚުން ފެށިގެން ގިނަވެގެން 72 (ހަތްދިހަދޭއް) ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.

(މ) އެހެން ޤާނޫނެއްގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ވީނަމަވެސް، މި މާއްދާގެ (އ) ގެ ދަށުން ސުޕްރީމް ކޯޓަށް މައްސަލައެއް ހުށަހަޅައިފިނަމަ، އަދަބު ތަންފީޒުކުރުން ފަސްކުރުމުގެ ނިންމުމެއް ނިންމުމުގެ މަރުޙަލާތަކުގެ އެއްވެސް އިޖުރާއަތެއް ހިނގާފައިވިޔަސް، މި ޤާނޫނާއި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ކަމުގައިވިޔަސް، އެ ހުށަހެޅުމުގެ ސަބަބުން ނިންމުމަށް އަސަރު

ހޯދާފައިވާނަމައެވެ.

(ތ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލައެއްގައި ޖެނެރަލްގެ ނިންމުން މައުޟޫޢީ ގޮތުން އަލުން ބެލުމާއި އެ ކޮމިޓީގެ ނިންމުން އެނޫން ގޮތަކަށް ބަދަލުކުރުމުގެ ބާރެއް ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ލިބިގެންނުވެއެވެ.

(ލ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލައެއްގައި، މި މާއްދާގެ (ޅ) ގައި ބަޔާންކުރާފަދަ ހާލަތެއް އޮތްކަމުގައި ކޯޓަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނަމަ، އެ ނިންމުން މުރާޖަޢާކުރުމަށް ފޮނުވަން ކޯޓުން އަންގަންވާނެއެވެ.

(ގ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ސުޕްރީމް ކޯޓަށް މައްސަލައެއް ހުށަހެޅިއްޖެނަމަ، އެ މައްސަލައިގައި އެ ކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންދެން، މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން ފަސްކުރުމުގެ އަމުރެއް ކޯޓުން ނެރެންވާނެއެވެ.

(ޏ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ސުޕްރީމް ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުގެ އަދި އެ މައްސަލަތައް ކޯޓުގައި ހިންގުމުގެ އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއަތު މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ސުޕްރީމް ކޯޓުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

(ސ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލަތައް، ވީހާވެސް އަވަހަކަށް، އަދި ގިނަވެގެން 14 (ސާދަ) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ބަލައި، އެ މައްސަލަތަކުގައި އެ ކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންވާނެއެވެ.

ވާރިސުންގެ ނިންމުން އަންގާނެ ކަނޑައެޅިގެންވާ ގޮތަށް

25. (ހ) ކަންވެރިޔާގެ މައްޗަށް މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅިފައިވާ މައްސަލައެއްގައި، މަރުވި މީހާގެ މައްސަލައިގެ ކަމަށްވާނަމަ،

މަރާލެވުނު މީހާގެ އެންމެހައި ވާރިސުންވެސް، ކުށްވެރިޔާގެ ދިމައިން ޤިޞާޞް ހިފުމަށް ބޭނުންވާ ކަމުގައި އެ މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތުގައި ބަޔާންކޮށްފައި އޮތްނަމަވެސް، މި ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމަށް ފުރުޞާ ހަމައަށް، މަރާލެވުނު މީހާގެ ވާރިސުންގެ ތެރެއިން ކޮންމެ ވާރިސަކުންވެސް، އެ ނިންމުން އަނބުރާ ގެނެވިދާނެއެވެ.

(ނ) ޤިޞާޞް ހިފުމުގެ ނިންމުން އަނބުރާ ގެނެސް، އެ ނިންމުން ބަދަލުކުރުމަށް މަރާލެވުނު މީހާގެ ވާރިސުން އެއްވެސް ފަރާތަކުން ބޭނުންވާނަމަ، އެކަން ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން އެއްވެސް ސިފައެއްގައި ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހެޅިއްޖެނަމަ، މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން ފަސްކުރުމަށް ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމަންވާނެއެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހެޅޭ މައްސަލައެއް ބަލައި ގޮތް ކަނޑައެޅުއްވުމުގައި، މަރާލެވުނު މީހާގެ ވާރިސުންގެ ތެރެއިން ކުށްވެރިޔާގެ ދިމައިން ޤިޞާޞް ހިފުމަށް ބޭނުންވާ ވާރިސެއް ހުރިކަން ޔަޤީންކަމާއެކު އެ ކޯޓުން ކަނޑައަޅުއްވަންވާނެއެވެ.

(ޅ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހެޅޭ މައްސަލައެއް ބަލައި، މަރާލެވުނު މީހާގެ ވާރިސުން އެއްވެސް ފަރާތަކުން ކުށްވެރިޔާގެ ދިމައިން ޤިޞާޞް ހިފުމަށް ބޭނުންވާކަން ޔަޤީންކަމާއެކު ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ކަނޑައަޅުއްވައިފިނަމަ، ކުށްވެރިޔާގެ މައްޗަށް ސުޕްރީމް ކޯޓުން ކުރިން ކަނޑައަޅާފައިވާ މަރުގެ އަދަބު ބާޠިލުކޮށް، ކުށްވެރިޔާގެ މައްޗަށް ދިޔަ އުފުލާފައިވާ ޤާނޫނުގެ ދަށުން އެ ކުށަކަށް ކަނޑައެޅޭ އަދަބެއް ކަނޑައެޅުމަށްޓަކައި، އެ މައްސަލަ ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގެ ކޯޓަށް ހަވާލުކުރަންވާނެއެވެ.

(ޅ) މި ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޖަލުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރަމުން ގެންދާ ނަމަވެސް، މަޙްކޫމުން މިޒާޖުގެ ވާރިދުންގެ ތުހުމަތުން ކޮންމެ ފަރާތަކަށްވެސް ކުށްވެރިޔާގެ ރިޢާޔަތުން ދޫކޮށް ހިފުމަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުން އަނބުރާ ގެނެވިދާނެކަން، އެ އެންމެހައި ފަރާތްތަކަށް ލިޔުމުން، ޢިލާނުކޮށް އަންގަންވާނެއެވެ.

ފަސްވަނަ ބާބު

ކުށްވެރިޔާގެ ޙައްޤުތައް

ކުށްވެރިޔާއަށް ލިބިދޭންޖެހޭ ޙައްޤުތައް

26. އަންނަނިވި ޙައްޤުތައް، މި ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން، ޖަލުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުށްވެރިޔާއަށް ފުރިހަމައަށް ލިބިދޭންވާނެއެވެ.

(ހ) ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން އެ އަދަބު މަޢާފުކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅުން؛

(ށ) ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެމަތިން އެ އަދަބު ލުއިކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅުން؛

(ނ) މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ޝަރީޢަތުގެ ފުރުޞަތުގެ ނިންމުންތައް މުރާޖަޢާކުރުމަށް އެދި ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުން؛

(ރ) ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދުން؛

(ބ) އާއިލީ ބައްދަލުވުން؛

(ޅ) ފަރުވާގެ ވަސީލަތްތަކުން.

ޙުކުމް މަޢާފުކޮށްދިނުމަށް ނުވަތަ އަދަބު ލުއިކޮށްދިނުމަށް

27. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 26 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ، ޖަލުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅިފައިވާ ޙުކުމް މަޢާފުކޮށްދިނުމަށް ނުވަތަ

ހުށަހެޅުން

މަރުގެ އަދަބު ލުއިކޮށްދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު ކުށްވެރިޔާއަށް ލިބިދެވޭނީ، އަދި އެފަދަ ހުށަހެޅުމަކާ ގުޅިގެން އަދަބު މަޢާފުކޮށްދެވޭނީ ނުވަތަ ލުއިކޮށްދެވޭނީ، ކަމާގުޅުންހުރި ޤާނޫނުގައި، މަރުގެ އަދަބު މަޢާފުކޮށްދިނުން ކަމުގައި ނުވަތަ ލުއިކޮށްދިނުން ކަމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާނަމަ، އެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިންނެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނުގެ 26 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޙައްޤުތަކުގެ ބޭނުންކޮށް، ކަމާބެހޭ ދައުލަތުގެ އިދާރާއަށް ހުށަހެޅުންތައް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރިހަމަ ޙައްޤު ކުށްވެރިޔާއަށް ފުރިހަމައަށް ލިބިދީފައި އޮންނަންވާނެއެވެ.

ފިޔަވަޅުގެ ނިންމުން މުރާޖަޢާކުރުމަށް ހުށަހެޅުން

28. ކުށްވެރިޔާގެ މައްޗަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން ފަސްކުރަންޖެހޭ ޙާލަތެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މި ޤާނޫނުގެ 24 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ފިޔަވަޅުން ނިންމާ ނިންމުމެއް، މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން މުރާޖަޢާކުރުމަށްޓަކައި ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު ކުށްވެރިޔާއަށް ލިބިގެންވެއެވެ.

ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދުމުގެ ޙައްޤު

29. ކުށްވެރިޔާގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުވެ މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައެޅުމަށްފަހުގައި ހިނގާ އެންމެހައި މަރުޙަލާތަކުގައި، އަދި ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް މި ޤާނޫނުގެ 26 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޙައްޤުތައް ހޯދައި ލިބިގަތުމަށްޓަކައި ކޯޓުން ނުވަތަ ކަމާބެހޭ ދައުލަތުގެ އިދާރާއަށް ކުށްވެރިޔާގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅަންޖެހޭ ހުށަހެޅުންތައް ހުށަހެޅުމުގައާއި އެ މައްސަލަގައި އޭނާ ތަމްސީލުކުރުން ވަކާލާތުކުރުމުގައި، ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ހޯދައި، އެ އެހީތެރިކަން ދެމެހެއްޓުމުގެ ފުރުޞަތު އޭނާއަށް ފުރިހަމައަށް ލިބިދޭންވާނެއެވެ.

ޢާއިލީ ބައްދަލުވުން

30. (ހ) މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައަޅާފައިވާ ކުށްވެރިޔާގެ މައްޗަށް އަދަބު ތަންފީޛުކުރާނީ ތަރުތީބާ ވަކިން، މި ޤާނޫނުގެ 23 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކަނޑައަޅާ ތަރުތީބުން ފިރިގެން، އަދަބު ތަންފީޛުކުރާ ދުވަހު،

ކުށްވެރިޔާ އޭނާގެ ޢާއިލާ ބައްދަލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދޭންވާނެއެވެ.

(ނ) ކުށްވެރިޔާއަށް އޭނާގެ ޢާއިލާ ބައްދަލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދެވޭނީ އޭނާ ބަންދުކުރެވިފައިވާ ތަނުގައި މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއިން އެކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިންނެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ ދަށުން ކުށްވެރިޔާއަށް އޭނާގެ ޢާއިލާ ބައްދަލުކުރުމުގެ އިންތިޒާމުތައް މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއިން ހަމަޖެއްސޭނީ، އާންމުކޮށް ޤައިދީން އެ މީހުންގެ ޢާއިލާ ބައްދަލުކުރުމުގައި ހަމަޖެހިފައިވާ އިންތިޒާމުތަކަށްވުރެ ލުއިފަސޭހަވާ ގޮތަކަށެވެ. އެގޮތުން، މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ މުއްދަތުގައި، ބައްދަލުވުން ހަމަޖެއްސައިދޭން އޮތް އެންމެ ގިނަ ފަހަރަކު އަދި އެއިން ކޮންމެ ފަހަރަކު އެކަށީގެންވާ ގިނަ ވަގުތުތަކެއް، ޢާއިލާ ބައްދަލުކުރުމުގެ އިންތިޒާމުތައް މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއިން ހަމަޖެއްސަންވާނެއެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ކުށްވެރިޔާގެ ޢާއިލާ ބައްދަލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމުގައި، ކުށްވެރިޔާގެ ފަރާތުން އެދިއްޖެނަމަ، އޭނާގެ ގާތްތިމާގެ މީހުންނާ ނުވަތަ ރަޙްމަތްތެރިންނާ ބައްދަލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތުވެސް ފަހިކޮށްދޭންވާނެއެވެ.

އެންމެ ފަހުގެ ވަޞިއްޔަތްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު

31. (ހ) މަރުގެ އަދަބު ކަނޑައަޅާފައިވާ ކުށްވެރިއަކަށް، މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ކުރިން، އެންމެ ފަހުގެ ވަޞިއްޔަތްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދޭންވާނެއެވެ.

(ނ) ކުށްވެރިޔާގެ މައްޗަށް އަދަބު ތަންފީޛުކުރާނެ ތާރީޚް މި ޤާނޫނުގެ 23 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ތާރީޚުގައި އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ތާރީޚާ ދެމެދު، ކުށްވެރިޔާ އިސްތިއުނާފުކުރާ ދުވަހެއްގައި، އޭނާގެ އެންމެ ފަހުގެ ވަޞިއްޔަތްތައް

ކުރުމުގެ އިންތިޒާމުތައް، މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއިން ހަމަޖެއްސައިދޭންވާނެއެވެ.

ހަވަނަ ބާބު

މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން

އަދަބު ތަންފީޛުކުރާ އިދާރާ

32. ކުށްވެރިޔާގެ މައްޗަށް މަރުގެ އަދަބު އަމަލީގޮތުން ތަންފީޛުކުރުމުގެ އެންމެހައި ކަމެއް ރާވައި ހިންގާނީ، މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއިންނެވެ.

އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ވަސީލަތް

33. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކުށްވެރިޔާގެ މައްޗަށް މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރާނީ، އޭނާ ދަނޑިޖެއްސައިގެންނެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ބޭނުމަށް، ދަނޑިޖެއްސުން ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ކުށްވެރިޔާގެ ފުރާނަ ނެތިކޮށްލުމަށްޓަކައި، އޭނާގެ ކަރުގައި ވަޔެއް އަޅުވައި ބާރުކުރުމަށްފަހުގައި، އެ ވަޔީގައި އޭނާ އެލުވުން ގޮތް ހެދުމަށެވެ.

(ނ) ދަނޑިޖެއްސައިގެން މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމަށްޓަކައި ބޭނުންކުރާ އާލާތްތަކާއި ތަކެތި، އަދި އެކަން ކުރާ ގޮތް، އެއީ، ކުށްވެރިޔާއަށް އެންމެ ވޭން ކުޑަވާނެ ގޮތަކަށް، އަދި ވީއެންމެ އަވަހަކަށް އަދަބު ތަންފީޛުކުރެވޭފަދަ އާލާތްތަކާއި ތަކެއްޗާއި އަދި ގޮތަކުން ކަމުގައި ވާންވާނެއެވެ. އެގޮތުން، އަންނަނިވި ކަންކަން އަދަބު ތަންފީޛުކުރާ ފަރާތުން ކަށަވަރުކުރަންވާނެއެވެ.

(1) ދަނޑިޖެއްސުމުގައި ބޭނުންކުރާ އާލާތްތަކީ އެކަމަށް އެކަށޭނަ އާލާތްތަކަށްވުން؛

(2) ދަނޑިޖެއްސާ ގޮތަކީ، ކުށްވެރިޔާގެ ފުރާނަ އެންމެ އަވަހަށް

ނެތިގެންދާނެ ގޮތް ކަމަށްވުން؛

(3) ދަންޖައްސާ ގޮތަކީ، ވޭން ކުޑަ ގޮތެއްގައި ފުރާނަ
ނެތިގެންދާނެ ގޮތް ކަމަށްވުން؛

(4) ދަންޖެއްސުމުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ މީހުންނީ، ކަމުގެ
ތަމްރީނު ލިބިފައިވާ މީހުންނަށްވުން.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މިންގަނޑުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން، ދަންޖެއްސުމުގައި ބޭނުންކުރެވޭނެ ތަކެއްޗާއި، އާލާތްތަކާއި، ދަންޖެއްސުމުގެ ތަފްޞީލީ އުސޫލުތަކާއި، އިޖުރާއަތު، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

(ނ) ކުށްވެރިޔާ ދަންޖެއްސުމުގައި ހަރަކާތްތެރިވާނީ، މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއިން ކަނޑައަޅާ، އެ ސަރވިސްގެ އޮފިސަރުންނެވެ.

34. އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުން

(ހ) މި ޤާނޫނުގެ 23 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، މީހެއްގެ މައްޗަށް މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ތާރީޚާއި ވަގުތު، މި ޤާނޫނުގެ 17 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޝަރީޢަތުން ކަނޑައަޅައި، އެކަން މި ޤާނޫނުގެ 23 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސަށް އެ ޝަރީޢަތުން އަންގުމާއެކު، އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުމުގެ މަސައްކަތް އެ ސަރވިސްއިން ފަށަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ ދަށުން މީހެއްގެ މައްޗަށް މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ އިންތިޒާމު ހަމަޖައްސަންވާނީ އަންނަނިވި މިންގަނޑުތައް ފުރިހަމަވާ ގޮތުގެމަތިންނެވެ.

(1) އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ވަސީލަތް، މި ޤާނޫނުގެ 33 ވަނަ
މާއްދާއާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން، އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ
މިންގަނޑުގައި ހަމަޖެއްސުން؛

(2) މި ޤާނޫނުގެ 35 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތްތަކުގެ
ހާޒިރުގައި އަދަބު ތަންފީޛުކުރެވޭނެ ބޭރުމުން، އަދަބު
ތަންފީޛުކުރާ ތަން ރާވައި، ހަމަޖެއްސުން؛

(3) އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ތެރޭގައި، ކުށްވެރިޔާއަށް ދިމާވާ
ކުއްލި އަދި އާދައާ ޚިލާފު ސިއްޙީ ހާލަތްތަކުގައި އޭނާއަށް
ކުއްލި ފަރުވާ ދެވޭނެ އިންތިޒާމް ހަމަޖެހިފައި ނުވުން.

(ނ) މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން މަރުގެ އަދަބު
ތަންފީޛުކުރުމުގެ އިންތިޒާމުތައް، މި ޤާނޫނުގެ 23 ވަނަ މާއްދާގެ
ދަށުން އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ތާރީޚުގެ މަދުވެގެން
10 (ދިހައެއް) ދުވަހުގެ ކުރިން ހަމަޖައްސައި ނިންމަންވާނެއެވެ.

35. މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރާއިރު، ހާޒިރުވާންޖެހޭ އަދި ހާޒިރުވުމުގެ ހައްގު އޮތް ފަރާތްތައް

(ހ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން މީހެއްގެ މައްޗަށް މަރުގެ އަދަބު
ތަންފީޛުކުރަންވާނީ، އަންނަނިވި ފަރާތްތަކުގެ ހާޒިރުގައެވެ.

(1) ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕްރިޒަންސް ނުވަތަ އޭނާ ކަނޑައަޅާ
މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްގެ އޮފިސަރެއް؛

(2) ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕޮލިސް ނުވަތަ އޭނާ ކަނޑައަޅާ
ފުލުހެއް؛

(3) ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ނުވަތަ އޭނާ ކަނޑައަޅާ
ޕްރޮސިކިއުޓަރެއް؛

(4) މެޑިކަލް ޕްރެކްޓިޝަނަރުންގެ ގޮތުގައި މަސައްކަތްކުރާ ޑޮކްޓަރުން.

(ނ) މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރާ ތަނަށް، މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ހާޒިރުވާންޖެހޭ ފަރާތްތަކުގެ އިތުރުން، އަންނަނިވި ފަރާތްތަކަށް ހާޒިރުވުމުގެ ފުރުޞަތު މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއިން ފަހިކޮށްދޭންވާނެއެވެ.

(1) ކުށްވެރިޔާގެ އާއިލާގެ މެންބަރުން؛

(2) ކުށްވެރިޔާގެ މައްޗަށް ސާބިތުވި ކުށަކީ މީހަކު މެރުމުގެ ކުށެއް ކަމުގައިވާނަމަ، މަރާލެވިފައިވާ މީހާގެ އާއިލާގެ މެންބަރުން؛

(3) ކުށްވެރިޔާގެ ޤާނޫނީ ވަކީލުން.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން، އަދަބު ތަންފީޛުކުރާ ތަނަށް ހާޒިރުވެވޭނެ އަދަދު ކަނޑައަޅާނީ، އަދަބު ތަންފީޛުކުރާ ތަނުގެ ޖާގައިގެ ތަނަވަސްކަމަށް ބަލައި، ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕްރިޒަންސްއެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަރާތްތައް އަދަބުތަންފީޛުކުރުމުގެ ކަންކަން ހަމަޖައްސާނީ، ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕްރިޒަންސްއެވެ.

(ޅ) މި މާއްދާގެ ދަށުން މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރާ ތަނަށް ހާޒިރުވާ ފަރާތްތަކުގެ ސަލާމަތާއި، އެ ފަރާތްތަކުގެ އިޙްތިރާމުކުރުމުގެ އުސޫލުތަކާއި، އެ ފަރާތްތަކުގެ ނަންތައް ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕްރިޒަންސް ބަލައިގަތުމުގެ ކުރިން އެ ފަރާތްތަކުން ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ

އިޖުރާއަތުތަކާއި، [illegible] [illegible] [illegible] އެ ފަރާތްތައް ހޮވުމުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭ އުސޫލުތައް، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރަންވާނެއެވެ.

[illegible] [illegible] އިންތިޚާބުތައް ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތް ބެލުން

36. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން [illegible] [illegible] [illegible] އިންތިޚާބުތައް ހަމަޖައްސައި ނިންމުމާއެކު، އެކަން މި ޤާނޫނުގެ 17 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ [illegible] ކޮމިޝަނަށް [illegible] [illegible] އަންގަންވާނެއެވެ.

(ށ) [illegible] [illegible] [illegible] އިންތިޚާބުތައް ހަމަޖައްސައި ނިމިފައިވާކަން، މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން [illegible] އަންގާތާ 48 (ސާޅީސްއަށެއް) ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި، އެ އިންތިޚާބުތައް ހަމަޖެހިފައި ހުރި މި ޤާނޫނާއި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިންތޯ [illegible] ބަލައި، ކަށަވަރުކުރަންވާނެއެވެ.

(ނ) [illegible] [illegible] [illegible] އިންތިޚާބުތައް ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތް، މި މާއްދާގެ (ށ) ގެ ދަށުން ބެލުމަށްފަހުގައި، އިސްލާހުކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ހުރި ކަމުގައި ފެނިއްޖެނަމަ، ގިނަވެގެން 48 (ސާޅީސްއަށެއް) ގަޑިއިރުގެ ތެރޭގައި އެކަން އިސްލާހުކުރުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަންގަންވާނެއެވެ.

[illegible] [illegible] [illegible] ދައުރު

37. (ހ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި ޤާނޫނުގެ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ދައުރަކީ، މި ޤާނޫނުގެ 17 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

(ށ) [illegible] [illegible] [illegible] ދައުރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]، އެ ދައުރާއި [illegible] [illegible]، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ

ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރާ ނަމޫނާއާ އެއްގޮތަށެވެ.

(ނ) މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ހުއްދަ ވަޒީރުން ދޭންވާނީ، އަންނަނިވި ކަންކަން ބަލައި ކަށަވަރުކުރުމަށްފަހުގައެވެ.

(1) މި ޤާނޫނުގެ 12 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން ލަސްކުރަންޖެހޭ ސަބަބެއް ނުވަތަ ހާލަތެއް މެދުވެރިވެފައިވާތޯ ދެވަނަ ފަހަރަށް ބަލައި، ކަށަވަރުކުރުން؛

(2) މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ގޮތުން މި ބާބުގެ ދަށުން ހަމަޖެއްސަންޖެހޭ އެންމެހައި އިންތިޒާމުތައް، މި ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން ހަމަޖެއްސިފައިވާކަން.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަން ވަޒީރުން ބެލުމުގައި، އެކަމާބެހޭ ގޮތުން ނިންމުމުގައި އަމަލުކުރާނީ މި ޤާނޫނުގެ 24 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އުސޫލަށެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަން ވަޒީރުން ބެލުމުގައި، އެ ކަންކަން ހަމަޖެއްސިފައި ހުރި މި ޤާނޫނާ އެއްގޮތަށް ގޮތުގެމަތިން ނޫންކަމަށް ވަޒީރަށް ފާހަގަކުރެވިއްޖެނަމަ، އެ އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖެއްސެންދެން މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން ލަސްކުރުމަށް ނިންމައި، އެކަން މި ޤާނޫނުގެ 23 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތްތަކަށް އަންގަންވާނެއެވެ.

(ހ) މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރު އަދި (2) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން ވަޒީރުން ބަލަންޖެހޭ ކަންކަން ބެލުމަށްފަހުގައި، މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން ލަސްކުރަންޖެހޭ ހާލަތެއް ނުވަތަ ސަބަބެއް ނެތްކަމުގައި އެ ވަޒީރަށް ފެނިއްޖެނަމަ، އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ހުއްދަ ލިޔުން ތައްޔާރުކޮށް، ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕްރިޒަންސްއަށް ފޮނުވަންވާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތުތައް ޖެނަރަލުން ކުރިން ހިނގައި ފުރިހަމަކޮށްފައި ވީނަމަވެސް، މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމަށްޓަކައި ތާރީޚާއި ވަގުތު ކަނޑައަޅާ ކޮންމެ ފަހަރަކު، މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތުތައް އަލުން ހިނގައި ފުރިހަމަކުރަންވާނެއެވެ.

(ބ) މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ހުއްދައިގެ ލިޔުން ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕްރިޒަންސްއަށް ލިބުމާއެކު، އެކަން ވަގުތުން، މި ޤާނޫނުގެ 23 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތްތަކަށް އަންގައި، ވީއެންމެ އަވަހަކަށް އެ ލިޔުމުގެ ކޮޕީއެއް އެ ފަރާތްތަކަށް ދޭންވާނެއެވެ.

(ޅ) މި މާއްދާގެ ދަށުން އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ހުއްދަ ޖެނަރަލުން ދިނުމަށްފަހުގައިވެސް، މި ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަދަބު ތަންފީޛުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން ލަސްކުރަންޖެހޭ އެއްވެސް ސަބަބެއް ދެނެގަނެވިއްޖެނަމަ، އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން ލަސްކުރުމަށް ޖެނަރަލުން އަންގަންވާނެއެވެ.

38. މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމަށް ތައްޔާރުވުން

(ހ) މި ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ހުއްދަ ޖެނަރަލުން ދިނުމުން، އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމަށް ތައްޔާރުވުމުގެ ގޮތުން، މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއަތުތައް ހިނގައި ފުރިހަމަކުރަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނުގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރާ ތަނަށް ހާޒިރުކުރުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ފަރާތްތަކަށް، އެ ތަނަށް ހާޒިރުކުރުމުގެ ނޯޓިސް ދޫކޮށްފައި، އަދަބު ތަންފީޛުކުރާ ތަނަށް ގެންދިއުމުގެ ދުވަހުގެ ކުރިން، އެ ފަރާތްތަކާއި ކުށްވެރިޔާ ބައްދަލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕްރިޒަންސް ތަރުތީބުކުރަންވާނެއެވެ.

(ނ) ކުށްވެރިޔާ އަދަބު ތަންފީޒުކުރާ ތަނަށް ހާޒިރުކުރުމުގެ ކުރިން، އޭނާ އަޅުކަންކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސައިދީ، އެކަމަށް ހުސްވަގުތު ދޭންވާނެއެވެ. އަދި ކުށްވެރިޔާއަކީ މުސްލިމެއް ކަމުގައިވާނަމަ، ކުށްވެރިޔާ އަދަބު ތަންފީޒުކުރާ ތަނަށް ހާޒިރުކޮށް، އޭނާ ދަންޖެއްސުމުގެ ކުރިން، އޭނާއަށް ޝަހާދަތް ކިޔައިދޭންވާނެއެވެ.

(ރ) ކުށްވެރިޔާގެ މައްޗަށް އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމުގެ ގޮތުން، އޭނާ ދަންޖެއްސުމަށް ވާންޖެހޭ ތައްޔާރީތައް ފުރިހަމަކުރުމަށްފަހު، އަދަބު ތަންފީޒުކުރަން ފަސްކުރުމުގެ އެއްވެސް އެންގުމެއް، ލިޔުމުން ނުވަތަ އަނގަބަހުން ނުވަތަ އެހެނިހެން ގޮތަކުން، ފޯނުން އަންގާފައިނުވާނަމަ ޢަމަލުކުރަންވާނެއެވެ.

(ބ) މި މާއްދާގެ (ރ) ގެ ދަށުން ފޮނުވުން އެންގުމެއް އަންގާފައިވާނަމަ ޢަމަލުކުރަމުންދާއިރު، މި ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން އަދަބު ތަންފީޒުކުރަންވާނެއެވެ.

39. މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރުން

(ހ) މި ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމުގެ ހުއްދަ ރައީސް ދިނުމަށްފަހުގައި، އަދި މި ޤާނޫނުގެ 38 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމުގެ ގޮތުން ވާންޖެހޭ ތައްޔާރީތައް ފުރިހަމަކުރުމަށްފަހު، މި މާއްދާއާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން އަދަބު ތަންފީޒުކުރަން ފަށަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ބޭނުމަށް، މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމަށް ފެނުން ކަމުގައި ބެލެވޭ އެވަގުތު، މި ޤާނޫނުގެ 33 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން، ކުށްވެރިޔާ ދަންޖެއްސުމުގެ ގޮތުން އޭނާގެ ކަރުގައި ވާގަނޑު އަޅުވައި ބޭރުކުރުމަށްފަހުގައި، އެ މަރުގައި އޭނާ އުފުލާލާނެއެވެ.

(ނ) ތަންޖެހެއްސައިގެން ކުށްވެރިޔާ މަރުވުމުން، އޭނާގެ މަރު ސާބިތުކޮށްގެން، އެކަން، އަދަބު ތަންފީޛުކުރާ ތަނަށް ހާޒިރުވެފައިވާ ޑޮކްޓަރަކު އަންގަންވާނެއެވެ.

40. މައްޔިތާގެ ހަށިގަނޑު ޢާއިލާއާ ހަވާލުކުރުން

(ހ) މި ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމަށްފަހުގައި، މައްޔިތާގެ ހަށިގަނޑު ޢާއިލާއާ ހަވާލުކުރަންވާނެއެވެ.

(ށ) މައްޔިތާގެ ޢާއިލާގެ ފަރާތުން ހަށިގަނޑާ ހަވާލުވާން ބޭނުންނުވާނަމަ ނުވަތަ ހަވާލުވާން އެއްވެސް ޢާއިލާގެ މެންބަރަކު ނެތްނަމަ، ކަފުނަކާވަޅުލީގެ އެންމެހައި ކަމެއްގެ ޒިންމާ ނަގާނީ މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއިންނެވެ.

41. އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގައި ކުރުން މަނާ ކަންކަން

މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގައި އަންނަނިވި ބާވަތުގެ އެއްވެސް ކަމެއް ހިންގައިގެން ނުވަތަ ހިންގުމަށް ފުރުޞަތު ދީގެން ނުވާނެއެވެ.

(ހ) ކުށްވެރިޔާގެ އިންސާނީ ކަރާމާތަށް އުނިކަމެއް އަތުވެދާނެ އެއްވެސް ކަމެއް ކުރުން؛

(ށ) ކުށްވެރިޔާ ލަދުގަންނަވާލައި ފަޟީޙަތްކުރުމުގެ އެއްވެސް އަމަލެއް ހިންގުން؛

(ނ) އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ މަންޒަރު ނުވަތަ އަޑު ރެކޯޑުކުރުން؛

(ރ) ކުށްވެރިޔާ ބިރުގަންނުވުމުގެ އެއްވެސް އަމަލެއް ހިންގުން؛

(ބ) އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ މުޅި އިޖުރާއަތަކީ ސްޓޭޖްކޮށްފައިވާ ޑުރާމާއެއްކަމަށް ހެދުން؛

(ޅ) [illegible] [illegible] އިސްތިޢުމާލުކުރާ ގޮތަކަށް އަމަލުކުރުން.

އަދަބު ތަންފީޒުކުރުވުން

42. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަދަބު ތަންފީޒުކުރަން ފެށުމަށްފަހުގައި، އެއްވެސް ސަބަބަކާހުރެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރުވިއްޖެނަމަ، އަދަބު ތަންފީޒުކުރުން ހުއްޓާލަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ބޭނުމަށް، އަދަބު ތަންފީޒުކުރުވުން ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] އެކަށީގެންވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] އެއްޗެއްގައި ހުރި [illegible] ސަބަބުން ނުވަތަ އެހެންވެސް ސަބަބަކާހުރެ، އަދަބު ތަންފީޒުކުރުވުމަށެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ ދަށުން އަދަބު ތަންފީޒުކުރުން ހުއްޓުވުމަށްފަހުގައި، އެކަން ވަގުތުން މި ޤާނޫނުގެ 17 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތަށް އަންގަންވާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ ދަށުން އަދަބު ތަންފީޒުކުރުން ހުއްޓުވައިފިނަމަ، އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމުގެ ކަންކަން އިޚްތިޔާރު ކުރިއަށް ގެންދެވޭނީ، މި ޤާނޫނުގެ 23 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަދަބު ތަންފީޒުކުރާ [illegible] އަދުލުން ކަނޑައަޅައި، އެއަންގުމުގައި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ އެންމެހައި އިޖުރާއަތުތައް އަދުލުން ފުރިހަމަކުރުމަށްފަހުގައެވެ.

މާލީ އަދަބު ތަންފީޒުކުރެވިފައިވާކަން ފަރާތަށް އެންގުން

43. (ހ) މި ޤާނޫނުގެ 39 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މާލީ އަދަބު ތަންފީޒުކުރެވިއްޖެނަމަ، އެކަން މި ޤާނޫނުގެ 17 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ފަރާތަށް އަންގަންވާނެއެވެ.

(ށ) ޖަލުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރަމުންދާއިރުގައި، މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން އެކަން ފުރަތަން އަންގުމާއެކު، ފުރަތަން އުވުނީއެވެ.

ހަތްވަނަ ބާބު

އެހެނިހެން

44. **އިންތިޤާލީ ކަންކަން**

(ހ) މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފަށާއިރު، މި ޤާނޫނުގެ 7 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން ނިޔާވެފައިވާ ޖަލުގެ އަދަބު ކަނޑައަޅާފައިވާ ހުކުމްތަކަކީ، މި ޤާނޫނުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، މި ޤާނޫނުގެ ދެވަނަ ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ ޝަރުތުތައް ފުރިހަމަވެގެން، އެ ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ އުސޫލުތަކާއި އިޖުރާއާތުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެމަތިން ކަނޑައަޅާފައިވާ އަދަބުތަކެއް ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފަށާއިރު، މި ޤާނޫނުގެ 7 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން ޖަލުގެ އަދަބު އިއްވާ ހުކުމް ނިޔާވެ، މި ޤާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ މުއްދަތު ފުރިހަމަވެފައިވާނަމަ، އެފަދަ އަދަބުތަކާ ގުޅޭގޮތުން މި ޤާނޫނުގެ ބަޔާންކުރާ އިޖުރާއާތުތައް، މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފަށާތާ 3 (ތިނެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި، ފަށަންވާނެއެވެ.

45. **ޖަލުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރަންދެން ބަންދުގައި ބެހެއްޓުމާއި އަދަބު ތަންފީޛުކުރުވޭނަމަ ޖަލު އަދަބަކަށް ބަދަލުވުން**

(ހ) ކުށްވެރިޔާގެ މައްޗަށް ޖަލުގެ އަދަބެއް ކަނޑައެޅުމަށްފަހުގައި، އެ އަދަބު މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ތަންފީޛުކުރުމާ ހަމައަށް އޭނާ ހުންނަންވާނީ ޖަލެއްގައި ބަންދުކޮށްފައެވެ. އެ މުއްދަތުގައި، ޖަލު ބަންދުގައި ތިބޭ ޤައިދީންނާ އެއްފަދައިން، އެފަދަ ފުރުޞަތުތަކަށް ލިބިދީ އެންމެހައި ޙައްޤުތައް އޭނާއަށް ލިބިގެންވާނެއެވެ. އަދި އެ މުއްދަތުގައި އޭނާއާމެދު ޢަމަލުކުރަންވާނީ، ޖަލު ބަންދުގައި ތިބޭ އެހެނިހެން ޤައިދީންނާމެދު ޢަމަލުކުރާ އުސޫލުންނެވެ.

(ށ) ކުށްވެރިޔާގެ މައްޗަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މަރުގެ އަދަބަކީ މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ތަންފީޛުކުރެވިދާނެ އަދަބެއް ނޫންކަމުގައި ކަނޑައެޅިއްޖެނަމަ، އޭނާގެ މައްޗަށް ދަޢުވާ އުފުލާފައިވާ ޤާނޫނުގެ ދަށުން އެ ކުށަށް ކަނޑައަޅާނެ އެނޫން އަދަބެއް ކަނޑައެޅުމަށްޓަކައި، އަދަބު ކަނޑައެޅުމުގެ މަސައްކަތް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ފުރަތަމަ މަރުޙަލާގެ ކޯޓަށް ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ.

ޙުކުމް މުރާޖަޢާކުރުމަށް ހުށަހެޅުން

46. (ހ) އެހެން ޤާނޫނެއްގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައި ވީނަމަވެސް، މީހެއްގެ މައްޗަށް އިއްވާފައިވާ މަރުގެ ޙުކުމް ނިހާއީވުމަށްފަހުގައިވެސް، އޭނާގެ މައްޗަށް ސާބިތުވި ކުށުން އޭނާ ބަރީއަވާ ކަމުގައި ދައްކައިދޭ ނުވަތަ އެ ކުށުގެ އަދަބު ލުއިކުރަންޖެހޭފަދަ ހާލަތެއް ކުރިމަތިވެފައިވާ ކަމުގައި ދައްކައިދޭ ނުވަތަ އޭނާގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުކުރުމުގައި ބޭނުންކުރި ހެކި ނަފީކުރާ، ޝަރީޢަތުގެ އެއްވެސް މަރުޙަލާއެއްގައި ކޯޓަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އާ ހެކިއެއްގެ މައްޗަށް، އެ މައްސަލަ އަލުން ބެލުމަށްޓަކައި ސުޕްރީމް ކޯޓަށް މައްސަލައެއް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ބާވަތުގެ މައްސަލައެއް، މަރުގެ އަދަބު އިއްވި ޙުކުމް ނިހާއީވުމަށްފަހުގައި، އެ ޙުކުމް މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ތަންފީޛުކުރުން ފެށުމާ ހަމައަށް، ކޮންމެ ވަގުތެއްގައިވެސް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާފަދަ މައްސަލައެއް ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހެޅިއްޖެނަމަ، އެ މައްސަލަ ބަލައިނިމެންދެން އެ ކޯޓުން ވަކި ގޮތަކަށް ނިންމާފައިނުވި ނަމަވެސް، މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުން ފަސްކުރުމުގެ އަމުރެއް ކޯޓުން ނެރެންވާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާފަދަ މައްސަލައެއް ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހެޅިގެން، އެ ކޯޓުން އެ މައްސަލަ ބަލަމުންދާ ހިނދަކު، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ އެއްވެސް އިޖުރާއަތެއް ހިންގައިގެން ނުވާނެއެވެ.

47. ލިޔެކިޔުމާއި ރެކޯޑު ބެލެހެއްޓުން

(ހ) މި ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކުރެވިފައިވާ ފަރާތްތަކާއި އިދާރާތަކުން، މި ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ގޮތުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކުގެ ރެކޯޑު ލިޔުމުން ބަލަހައްޓަންވާނެއެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން، މި ޤާނޫނުގެ 17 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޕެނަލްގެ ބައްދަލުވުންތަކުގެ ޔައުމިއްޔާއާއި ޕެނަލުން ނިންމާ ނިންމުންތައް ލިޔުމުން ރެކޯޑުކުރަންވާނެއެވެ. އަދި މި ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިގެން އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާ ހިނދަކު، ޕެނަލްގެ ނިންމުންތައް ނުވަތަ އެންގުންތައް އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ފޮނުވާނީ ލިޔުމުންނެވެ.

(ނ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސްއިން ހިންގާ ކަންކަމާއި ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕްރިޒަންސް ނިންމާ ނިންމުންތައް ލިޔުމުން ރެކޯޑުކުރަންވާނެއެވެ. ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް، މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ގޮތުން އަދަބު ތަންފީޛުކުރާ ދުވަހުގެ އެންމެހައި ހަރަކާތްތައް ރެކޯޑުކުރަންވާނެއެވެ.

(ރ) މި މާއްދާގެ (ނ) އެހެން އޮޑިއޯވެސް، ޕެނަލްގެ ނިންމުމުގެ އެއްވެސް ފަރާތަކަށް އެންގުމުގައި، ޕެނަލްގެ ވަކިވަކި މެންބަރުން އެކަމުގައި ނިންމި ގޮތް އެނގޭނެ ގޮތަކަށް މި ޤާނޫނު ޕެނަލްގެ ކަމެއް ނުވާނެއެވެ.

މުއްދަތު ގުނުން

48. މި ޤާނޫނުގައި ކަނޑައެޅިގެން އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާ ހިނދަކު، މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ މުއްދަތުތަކެއް ގުނާނީ ބަންދު ދުވަސްތަކެއް ހިމެނޭ ގޮތުންނެވެ.

ގަވާއިދު ހެދުން

49. (ހ) މި ޤާނޫނުގައި ސުޕްރީމް ކޯޓުން ގަވާއިދު ހަދަންޖެހޭނެ ކަމަށް ކަނޑައެޅިގެން ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހާލަތްތަކުގައި ފިޔަވައި، މި ޤާނޫނު ތަންފީޒުކުރުމުގެ ގޮތުން މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް ހަދައި ހިންގާނީ ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުންނެވެ.

(ށ) މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަންޖެހޭ ގަވާއިދުތައް، މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފަށާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 3 (ތިނެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހަދައި، ދިވެހިސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކުރަންވާނެއެވެ.

ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުން

50. މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފަށާނީ، މި ޤާނޫނު ފާސްކޮށް، ތަސްދީޤުކޮށް، ދިވެހިސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެންނެވެ.

މާނަކުރުން

51. މި ޤާނޫނުގައި ލަފުޒެއް ނުވަތަ އިބާރާތެއް ބޭނުންކޮށްފައިވާ ގޮތުން، ކަނޑައެޅިގެން އެހެން މާނައެއް ދޭކަށްނުވާ ހިނދަކު، އަންނަނިވި ލަފުޒުތަކާއި އިބާރާތްތަކަށް ދީފައި އޮތީ، އެ ލަފުޒުތަކާއި އިބާރާތްތަކަށް ތިރީގައި ދީފައިވާ މާނަކަމުގައެވެ.

(ހ) "ކުށްވެރިޔާ" ކަމަށް ބުނެފައި އޮތީ، މި ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން، މަރުގެ އަދަބެއް އެ މީހެއްގެ މައްޗަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މީހާއެވެ.

(ށ) "ޕެނަލް" ކަމަށް ބުނެފައި އޮތީ، މަރުގެ އަދަބު ތަންފީޒުކުރުމުގެ ކަންކަން ހިންގައި ބެލެހެއްޓުމަށްޓަކައި މި ޤާނޫނުގެ 17 ވަނަ

މާއްދާގެ ދަށުން އުފައްދާފައިވާ ޕެނަލަށެވެ.

(ނ) "ދަންޖެއްސުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މި ޤާނޫނުގެ 33 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ގޮތުގެމަތިން ކުށްވެރިއާގެ ފުރާނަ ނެތިކޮށްލުމަށެވެ.

(ރ) "ޑިޕާޓް ހިފުން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މިފަދަ މަސައްކަތުގެ މުއައްސަސާއެއްގައި، މަސައްކަތުން ފަރާތްތަކުގެ ވެރިކުރުން ގާތުގެ ހިތާހިން މަރަން މަރު ހިފުމަން ބާރުހެވެ، ނިޔާ ނިންމުމަށެވެ.

(ބ) "މޯލްޑިވްސް ކަރެކްޝަނަލް ސަރވިސް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖަލުތައް ބެލެހެއްޓުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 14/2013 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖަލުތަކާއި ޕެރޯލްގެ ޤާނޫނު) ގެ ދަށުން އުފައްދާފައިވާ ސަރވިސްއަށެވެ.

(ޅ) "ޤާނޫނީ ވަކީލު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 5/2019 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ ވަކީލުންގެ ޤާނޫނު) ގެ ދަށުން ޤާނޫނީ ވަކީލުކަމުގެ ހުއްދަ ލިބިފައިވާ ފަރާތްތަކަށެވެ.

(ކ) "ވާރޑަން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މިފަދަ މަސައްކަތުގެ މުއައްސަސާއެއްގައި، މަސައްކަތުން ފަރާތްތަކުގެ މުދަލާއި ފައިސާ ބަލަހައްޓާ ހަމަތަކުގެ މަތިން ފާރަވެރިން ލިބިގެންދާ ފަރާތްތަކަށެވެ.

(އ) "އަދަބު ތަންފީޛުކުރާ ތަން" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، މި ޤާނޫނުގެ ފަސްވަނަ ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ އިންތިޒާމުތައް ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތުން، ކުށްވެރިއާގެ މައްޗަށް އަމަލުކުރުމުން އަދަބު ތަންފީޛުކުރުމަށް އެތަނެއްގައި ހަމަޖައްސާފައިވާ ތަނަށެވެ.

(ވ) "ދިވެހި ފުލުހުންގެ ޚިދުމަތް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ،

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 236 ވަނަ މާއްދާއާއި 244 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ފުލުހުންގެ ހިދުމަތް ޤާއިމުކުރުމަށްޓަކައި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 34/2020 (ދިވެހި ފުލުހުންގެ ހިދުމަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ ދަށުން އުފައްދާފައިވާ ހިދުމަތަށެވެ.

(ޓ) "ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ވާޖިބުތައް އަދާކުރުމަށްޓަކައި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2008 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ޤާނޫނު) ގެ ދަށުން އުފައްދާފައިވާ އޮފީހަށެވެ.

(ޔ) "ޕްރޮސިކިއުޓަރ" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގައި ދައުލަތް ތަމްސީލުކުރުމަށް، ދައުލަތުގެ ވަކީލެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކަށެވެ.

(ޕ) "މޯލްޑިވްސް މެޑިކަލް އެންޑް ޑެންޓަލް ކައުންސިލް" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި މެޑިކަލް ޕްރެކްޓިޝަނަރުން ރަޖިސްޓަރީ ކުރުމާއި ލައިސަންސް ދިނުމަށް، ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2015 (ސިއްޙީ ހިދުމަތުގެ ފަންނީ މަސައްކަތްތެރިންގެ ޤާނޫނު) ގެ ދަށުން އުފައްދާފައިވާ ކައުންސިލަށެވެ.

(ޖ) "ސުޕްރީމް ކޯޓު" ކަމަށް ބުނެފައި އެވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށެވެ.